

ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

O'zbekiston
Milliy Pedagogika
Universiteti

No5(2)
2026

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M

AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Elektron nashr. 652 sahifa,
6-may, 2026-yil.

BOSH MUHARRIR:

Karimova E'zoza Gapijanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Wookyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
Abdullayeva N. Sh. – Pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
Doniyorov S. M. – "Yangi O'zbekiston" va "Pravda Vostoka" gazetalari tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F. O. – pedagogika fanlari doktori (DSc), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis institute dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Vaxobov Anvar Abdusattor o'g'li – Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Abdullayeva N. Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the DM Editorial Office of the newspapers “Yangi O'zbekiston” and “Pravda Vostoka”, Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Doctor of Philosophy (PhD) in Philology, Associate Professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Mirzayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

Vakhobov Anvar Abdusattor oglu – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences, Associate Professor

“Maktabgacha va maktab ta'limi” jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo'yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo'yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

“Maktabgacha va maktab ta'limi”
jurnali

26.09.2023-yildan

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti
Administratsiyasi huzuridagi Axborot
va ommaviy kommunikatsiyalar
agentligi tomonidan **№C-5669363**
reyestr raqami tartibi bo'yicha
ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

Fizika ta'limida integratsiyalashgan yondashuv: mazmuni va ahamiyati.....	10
<i>Doniyorova Iroda Baxtiyor qizi</i>	
Zamonaviy boshlang'ich ta'lim: milliy dastur, kompetensiya va xorijiy tajriba integratsiyasi.....	14
<i>Omonova Nilufar Parda qizi</i>	
The Role of Environmental Project-Based Learning in Developing EFL Learners' Productive Skills.....	19
<i>Xujanova Shaxina Abdullayevna</i>	
Boshlang'ich sinflarda integratsiyalashgan ta'limning pedagogik aspektlari	24
<i>Eshpo'latova Elnora Yo'ldoshovna</i>	
Talabalarda stressga barqarorlikning nazariy va amaliy tahlili.....	29
<i>Nurmatov Nurhayot Nurziyot o'g'li, Maxmudova Shahzoda Maksudovna</i>	
Malakaviy o'quv amaliyoti jarayonida bo'lajak tarbiyachilarning kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirishda didaktik ta'minotning ahamiyati.....	32
<i>Ramozonova Bahroy Sadriddinovna</i>	
Oliy ta'limda raqamli pedagogikaning institutsionlashuvi: boshqaruv, siyosat va raqamli transformatsiya strategiyalari.....	36
<i>Nuraliyeva Dilshoda Yo'lichiboy qizi</i>	
Aholini jismoniy sog'lomlashtirishda sog'lomlashtiruvchi mashg'ulotlarni tashkil etish metodikasi.....	41
<i>V. Sh. Raximov</i>	
O'spirinlik davrida motiv va motivatsion sohalarning kasb tanlashdagi o'rni	46
<i>Rayimqulova S., Pulatova R., Do'smatova S., Matyakubova Shohista Odambov qizi</i>	
Tarbiyachi shaxsining shakllanishida psixologik determinantlarning roli	51
<i>Vasila Yusupova</i>	
Kasbiy ta'lim o'quvchilarini ijodiy qobiliyatini oshirishda xorijiy tajribalardan foydalanish	55
<i>B. X. Sharopov</i>	
Raqamli axborot makonida gumanistik g'oyalarni integratsiyalashning nazariy konsepsiyasi	59
<i>Isanov Najotbek Ilmamat o'g'li</i>	
Fanlararo integratsiya asosida o'quvchilarda iqtisodiy bilimlarni rivojlantirish imkoniyatlari.....	63
<i>J. M. Fayzullayev, Ortiqova E'zoza Olimjon qizi</i>	
Millatlarning o'ziga xos dunyoqarashining psixologik xususiyatlari	67
<i>Murxashev Axmadxon Olimjon o'g'li</i>	
Xalqaro ta'lim dasturlari asosida kasbiy ta'lim muassasalarida metakognitiv kompetensiyalarni shakllantirish metodikasi.....	70
<i>S. A. Qarshiboyev</i>	
Ijtimoiy media kontentlari orqali talabalarda fuqarolik pozitsiyasini shakllantirishning nazariy asoslari.....	74
<i>Suyunov Rustam Sadriddinovich</i>	
Ko'p tilli muhitda ingliz tilini o'rganishning lingvistik xususiyatlari	78
<i>Teshaboyeva Mohichexra Sohibjon qizi</i>	
Axborotlashgan jamiyat sharoitida bo'lajak pedagoglarning mediakompetentligini rivojlantirish zarurati.....	81
<i>Umarov Azizbek Vaxobovich</i>	
O'quvchilarda badiiy matn leksikasini o'zlashtirishdagi qiyinchiliklar: muammo va yechim.....	85
<i>Xamroyeva Dilnoza Jahongir qizi</i>	
Bo'lajak boshlang'ich ta'lim o'qituvchilarini ma'naviy tarbiyalashda Ahmad al-Farg'oniy asarlarini kompyuter imitatsion modellari asosida o'qitish metodikasi.....	89
<i>S. S. Qulmurodova</i>	
Enhancement of Periodontal Disease Management Strategies in Individuals With Chronic Hepatitis C Following Attainment of a Sustained Virological Response.....	92
<i>Makhmudova Ugi'loy Bakhtiyorovna</i>	
Epithelial-Mesenchymal Transition's Possible Role in the Pathogenesis of Periodontitis (Literature Review)	95
<i>Burkxonova Zarafuz Kobilovna</i>	
Gamifikatsiya asosida bo'lajak oligofrenopedagoglarda kasbiy kompetensiyalarni rivojlantirish texnologiyalari mexanizmini tatbiq etish	102
<i>Bozorboyev Javlon</i>	
Bo'lajak chizmachilik o'qituvchilarining kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirish omillari.....	106
<i>Jamilova Dilsuza To'iqin qizi</i>	

Elektir va magnit maydonida yorug'likning ikkilamchi sinishi.....	110
<i>Avulova Zamira Tursunmurodovna, Nomozova Dilnoza Mamarajab qizi, Alimardonov Husan Yorqin o'g'li, Ismatullayev Sayfiddin Panji o'g'li</i>	
Lazer texnologiyalarining zamonaviy qo'llanilishi	114
<i>Avulova Zamira Tursunmurodovna, Nomozova Dilnoza Mamarajab qizi, Muminova Sevinch Kamoliddin qizi, Begnayeve Dilbar Bobonazar qizi</i>	
Fotometrik kattaliklar	117
<i>Avulova Zamira Tursunmurodovna, Nomozova Dilnoza Mamarajab qizi, Mamatqulova Zebo Komiljon qizi, Xolmaxmatova Sevara Sirojiddin qizi</i>	
Qutublangan yorug'lik manbalari	121
<i>Avulova Zamira Tursunmurodovna, Nomozova Dilnoza Mamarajab qizi, Turdimurodova Kumushbib, Normuminova Madina</i>	
Tabiatdagi optik hodisalar	125
<i>Avulova Zamira Tursunmurodovna, Nomozova Dilnoza Mamarajab qizi, Qudratova Sevinch Otabek qizi, Ulasheva Ruxshona Rustam qizi</i>	
Rus tilini o'qitishda kompetensiyaga asoslangan innovatsion yondashuvlardan foydalanish	129
<i>Erkinova Nozima Utkir qizi</i>	
Rezervga bo'shatilgan harbiy xizmatchilarning ijtimoiy-psixologik reintegratsiyasini tadqiq etishning ilmiy-metodologik tahlili	133
<i>Ikmatullayev G'. Z.</i>	
Raqamli ta'lim platformalarida matematika o'qitishda sun'iy intellekt yordamida baholash tizimini takomillashtirish	136
<i>Mirzayeva Shahlo Abduraxmanovna, Akbarov Ulug'bek, Abdivaliyeva Umida</i>	
Linguistic and Pedagogical Foundations of Teaching English as a Foreign Language in The Uzbek Context.....	140
<i>Shokirova Mushtariy</i>	
Sun'iy intellektning ta'lim jarayonidagi transformatsion roli	144
<i>Uzoqboyev Xojiakbar Qobuljon o'g'li</i>	
Enhancing Collaborative Learning and Peer Feedback in EFL Classrooms Through Padlet: a Digital Approach to Group Work and Assessment.....	148
<i>Veronica Khatamova</i>	
Kar va zaif eshituvchi o'quvchilarning rasmlar asosida aqliy faoliyatini rivojlantirishning vizual-didaktik texnologiyalarini takomillashtirish.....	152
<i>Meliqo'ziyev Abduraxmonjon Qahramonjon o'g'li</i>	
Emotsional intellekt – hr menejrlarning qaror qabul qilish kompetensiyasining determinanti sifatida	157
<i>Abdukarimov Muhammadjon Muratovich</i>	
O'g'il bolalarni mustaqil oilaviy hayotga tayyorlashning tizimli-pedagogik modeli: nazariya, metodologiya va amaliyot	162
<i>Islamova Fotima Shamsiddinovna</i>	
Barkamol yosh avlod fazilatlarini shakllantirishda milliy innovatsion pedagogik texnologiyalarning o'rni.....	170
<i>Olimova Dono Shakirovna, Baxtiyorova Shahnoza Mansurbekovna</i>	
Development of Prevention of Professional-Pedagogical Deformation on the Basis of Health-Saving Technologies in Higher Educational Institutions.....	174
<i>Saidova Parvina Mirzo kizi</i>	
O'zbek xalq pedagogikasi mazmuni asosida talabalarni oilaviy hayotga tayyorlashning ilmiy nazariy asoslari	178
<i>Rahmonqulova Guliza Faxriddin qizi</i>	
Bolalarning maktabgacha yosh davrida emotsional rivojlanishiga oid nazariy qarashlar tavsifi.....	182
<i>Abduraxmonova Gulmira Arapjon qizi, Yuldasheva Umida Maxmudovna</i>	
Alohida ehtiyojli bolalar uy ta'limini tashkil etishning korreksion pedagogik tizimining tarkibiy komponentlari.....	186
<i>Jo'raxo'jayev Muhammadazizxo'ja Xalilxo'ja o'g'li</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida multimedia vositalarining ahamiyati.....	190
<i>Umida Marasulova</i>	
Boshlang'ich funksiya va aniqmas integral.....	193
<i>Mirzayeva Shahlo, Isroilova Zahro, Erkinova Shahrizoda, Javliyeva Dilnura</i>	
Maktabgacha ta'limda bolalar adabiyoti kerakmi?!.....	196
<i>Dilfuza Shadiyeva</i>	
Experimental Study on the Psycho-Pedagogical Effectiveness of Mall-Based Multimodal Learning in Developing Pluricultural Competence	200
<i>Azimova Sevara Muzaffar qizi</i>	

Simulyatsion o'quv muhitida fizika o'qituvchilarining o'z-o'zini boshqarish va reflektiv kompetentligini oshirish.....	205
Muradov Iloxomjon Abduxamid o'g'li	
Ta'lim menejmentida strategik boshqaruv tushunchasining evolyutsiyasi.....	209
Raximjonov Jamshid Rafiqjon o'g'li	
Raqamli kompetentlik tushunchasining ilmiy-nazariy talqini va xorijiy hamda mahalliy tadqiqotlar tahlili	214
Umirov Boboyor Baxtiyor o'g'li	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida faoliyatlar samaradorligini oshirishda pedagogik multimedia vositalaridan foydalanish usullari.....	218
Abdreimova Maftuna O'ktam qizi	
Boshlang'ich sinf texnologiya darsliklarining tuzilishi hamda o'quvchilar yoshiga muvofiqligi.....	223
Bobolov Nuriddin Tojiyevich	
Oliy ta'limda pedagoglarning boshqaruv kompetensiyalarini rivojlantirish uchun zamonaviy texnologiyalar	228
Isabekov Bahodir Isabek o'g'li	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda tolerantlik madaniyatini shakllantirishning ijtimoiy-psixologik masalalari .	233
Boydavletova Sohiba Abduganiyevna	
Aksiologik yondashuv asosida tarbiya fanini o'qitishda innovatsion pedagogik texnologiyalardan foydalanish.....	239
G'aybullayev Bobur Nomonjon o'g'li	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda mantiqiy tafakkurni rivojlantirishda didaktik o'yinlarning ahamiyati.....	243
Toshpo'latova Muxlisa G'olib qizi	
Bo'lajak o'qituvchilarning reflektiv kompetentligini rivojlantirishning mazmuni va ilmiy-nazariy pedagogik asoslari.....	248
Mamatqulova Saboxat Abduraxmonovna	
Maktabgacha ta'limda monitoring va baholash tizimini takomillashtirish.....	253
Amanova Durdona Kaxramonovna	
O'zbekiston yoshlarining ma'naviy va estetik tarbiyasida tasviriy san'at va zamonaviy pedagogik texnologiyalar.....	257
Esanova Hulkar Abdurayim qizi	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida eksperimental-tajriba faoliyatini tashkil etish	261
Gafurova Dilnoza Saloxiddinovna	
Ommaviy axborot vositalarining jamiytdagi xavfsizlik hissigi ta'sirining nazariy va amaliy tahlili	266
Nurmatov Nurhayot Nurziyot o'g'li, Qoldiboyeva Xayriniso Eldarovna	
Milliy o'yinlarni o'qitishda axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining pedagogik imkoniyatlari.....	269
Ismatov Po'latjon Abdumannobovich	
Ta'lim sifatini boshqarish jarayonida kvalimetrik parametrlarini takomillashtirishda xorijiy tajribalarning ahamiyati	273
Karimova Maxbubaxon Mukimjonovna	
Innovatsion ta'lim sharoitida bolalar adabiyotini o'qitish metodikasini takomillashtirish modeli.....	278
Mirzayeva Nigora Bozorovna	
Matematika o'qitishda milliy qadriyatlarni aks ettirish.....	282
Mirzayeva Shahlo, Yuldoshova E'zoza Ravshan qizi, Muxtorova Sevinch Asad qizi, Xolboyeva Mushtariy Zayniddin qizi	
Ingliz tilida fe'l frazeoformalarining morfologik tuzilishiga xos umumiy xususiyatlar.....	285
Jo'rayeva Nargiza Shavkatovna	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining yozma nutqini o'stirishda interaktiv metodlarning ahamiyati.....	289
Ramazonova Munisa Hoshim qizi	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlari tayyorlov guruhi tarbiyalanuvchilarining lug'at boyligini oshirishda intellektual o'yinlar va interfaol usullardan foydalanish.....	294
Raxmonova Gulrux Ubaydullayevna, Ibragimova Dildora Turabovna	
Maktabgacha ta'limda pedagoglar kasbiy kompetensiyasini rivojlantirishda uslubiy xizmat va hamkorlik mexanizmlarining samaradorligi.....	298
S. A. Rahmonberdiyev	
Yoshlarni destruktiv submadaniyatlar ta'siridan himoyalashning innovatsion pedagogik usullari	304
Xasanova Marxabo Turayevna	
Социально-психологические особенности домашнего насилия в условиях трансформации семьи и цифровизации общества	308
Абдукадирова Лаура Юльбарсовна, Абдуллаева Азиза Комилжон кизи	
Педагогические основы развития инновационной компетентности педагогов в системе дошкольного образования.....	315
Гульнара Ахтямовна	

Роль учебного процесса и творческой деятельности в сохранении психологического равновесия.....	320
<i>Коршубаева Рано Хазраткуловна</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda matematik tasavvurlar (son, shakl, o'lcham, fazoviy munosabatlar)ning psixologik-pedagogik xususiyatlari va rivojlanish bosqichlari	325
<i>Bibizaynab Otaxo'jayeva</i>	
Ertaklarni rollarga bo'lib o'qish orqali o'quvchilarda boshqaruvchanlik qobiliyatini shakllantirish	328
<i>Sobirova Fotimaxon Baxodir qizi, Narkabilova Gulnoza Po'latovna</i>	
Jadid ayollari fenomenining tarixiy va intellektual mohiyati	332
<i>Ergashova Mehriniso Husniddin qizi</i>	
The Importance of Pronunciation in Language Learning	335
<i>Nazarova Gulbaxor Azimjon Qizi</i>	
Ta'lim jarayonida test texnologiyalaridan foydalanishga qo'yiladigan pedagogik talablar	340
<i>Rasulov Ulug'bek Murodulloyevich</i>	
Tibbiyot ta'limida mentor va talaba munosabatlarining tahliliy tafakkurga ta'siri	345
<i>Osbayov Muhammadjon Imaraliyevich</i>	
Oila qadriyatlari va ta'lim tizimi orqali ijtimoiy mas'uliyatni shakllantirish.....	350
<i>Tuymurodova Donoxon Istam qizi, D. Sh. Yuldasheva</i>	
Будущее французского языка в XXI веке: глобальные тенденции, вызовы и перспективы.....	354
<i>Азамжонova Сарвиноз Шухратовна</i>	
Dars jarayonida o'yin folklori namunalaridan samarali foydalanish usullari.....	360
<i>Safarova Nigora Oxunjonovna, Durmatova Oygul Orifjonovna</i>	
Yosh basketbolchilarni zamonaviy sport mutaxassisligiga yo'naltirishning samaradorligi.....	364
<i>Rahimov Bobirjon Abdurasulovich</i>	
Matematikani o'qitishda vizual tafakkur psixologiyasi.....	370
<i>Inomova Ozodaxon Shavkatjon qizi</i>	
O'zbek oilalarida gender tenglikning etnopsixologik xususiyatlari.....	374
<i>Yusupova Mardona Matkubulovna</i>	
Raqamli ta'lim muhitida sun'iy intellekt yordamida aniq fanlarni o'qitish va talabalarning kasbiy-pedagogik kompetensiyalarini shakllantirish	378
<i>Mirzayeva Shahlo, Olmasov Elshod Elmurod o'g'li, Jabborov Muhammadali Abdumannof o'g'li</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda emotsional intellektni rivojlantirish usullari.....	382
<i>Marufova Munira Egamkulovna</i>	
Elektron ta'lim jarayonida "raqamli profilaktika"ni ommalashtirish va "axborot hurujlari"ni bartaraf etish usullari	385
<i>Qo'ng'irotboy Avezimbetovich Sharipov, Sirojiddinov Nuriddin Saxobiddinovich</i>	
Tibbiyot sohasida ayollar karyerasi rivojlanishining imkoniyatlari va to'siqlari.....	393
<i>Axmedova Maysara Baxromovna</i>	
Tog' echkilarida xonakilashtirish natijasida paydo bo'lgan o'zgarishlar	397
<i>Xaqberdiyeva Shoira Tursunaliyevna, Ashurova Dilorom Abdusamat qizi, Elmurodova Munisa Baxtiyor qizi</i>	
Kumush tovon balig'i (Carassius gibelio Bloch)ning oziqlanish xususiyatlari va suv ekotizimidagi ekologik roli	402
<i>Xaqberdiyeva Shoira Tursunaliyevna, Rahmonqulova Ruxshona Qudratovna, Xurramova O'g'ilshod Usmon qizi</i>	
Inklyuziv ta'limga jalb etilgan bolalarni psixologik qo'llab-quvvatlashning pedagogik ahamiyati	406
<i>Akbaraliyeva Mohlaroyim Abdujalil qizi</i>	
O'smirlardagi agressiyani korreksiyalashda art-terapiya metodlarini qo'llashning psixologik jihatlari	413
<i>Jalilova S. X., A'loyeva Fazilat Alijon qizi</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda agressiyani bartaraf etishning psixologik texnologiyalari.....	416
<i>G'aybullayeva Anora Tolib qizi</i>	
Sun'iy intellekt asosida o'quv jarayonini shaxsiylashtirish: nazariya va amaliyot.....	420
<i>Mirzayeva Shahlo, Ergashov Komilbek Muhiddin o'g'li, Rahmonov Og'abek</i>	
Sharq mutafakkirlarining tafakkur va aqliy taraqqiyot masalasidagi qarashlari	423
<i>Manzura Shodmonqulova</i>	
Umurtqalilarda regeneratsiya jarayonlarining molekulyar va fiziologik asoslari.....	427
<i>Xaqberdiyeva Shoira Tursunaliyevna, Mirzayeva Ruxsora Shukur qizi, Abdurahmonova Marjona Salim qizi</i>	
Qushlarning evolyutsiyasida uchishga moslashish jarayoni.....	432
<i>Xaqberdiyeva Shoira Tursunaliyevna, Nurillayeva Mavluda Abduvohid qizi, Muhammadiyeva Shaxrizoda Panji qizi</i>	
O'zbekistonning janubiy hududlarida O'rta Osiyo toshbaqasi (Testudo horsfieldii)ning bioekologik xususiyatlari va muhofazasi.....	437
<i>Xaqberdiyeva Shoira Tursunaliyevna, Xasanova Baxtigul Asqar qizi, Jo'rayeva Sojida Abray qizi</i>	

Maktabgacha ta'limda ekologik madaniyatni shakllantirish: "yashil pedagogika"ning global tendensiyalari va innovatsion modellari	441
Bo'riyeva Shahzoda Otaniyoz qizi	
Qushlarning ekologiyasi, biosferadagi o'rni va inson hayotiga ta'siri.....	444
Xaqberdiyeva Shoira Tursunaliyeva, Qalandarova Muxlisa Aimardonovna, Xamrayeva Feruza Oybekovna	
Pedagogik amaliyot modelining transformatsiyasi: passiv kuzatishdan kasbiy jarayonga chuqur kirib borish tendensiyasi	448
Abdrashitova E. V.	
Ta'lim jarayonida baholashning zamonaviy yondashuvlari va uning o'quvchilar rivojlanishidagi ahamiyati ..	454
Abduraxmonova Dilobar Shuhratbekovna	
Yirtqichlarning ov strategiyalari: evolyutsion moslashuv, neyrofiziologik asoslar va ekologik modellashtirish	458
Xaqberdiyeva Shoira Tursunaliyeva, Saidov Asadbek Qudratovich, Abdusattorov Abdulqosim Abdulxamidovich	
Yoshlar o'rtasida huquqbuzarliklarning oldini olish	464
Ahmadjonova Shahnozaxon Yarqinovna	
Zamonaviy ta'lim jarayonida funksional savodxonlikni rivojlantirishning nazariy-metodik asoslari hamda o'quvchilarning amaliy kompetensiyalarini shakllantirish yo'nalishlari.....	467
Alimova Farzona Abdukamalovna, Gubayeva Aziza Ismatillayevna	
Muhandislik ta'limida ijodkorlikni rivojlantirishning nazariy va metodologik yondashuvlar	474
Avazov Jo'rabek Donayevich	
Katta guruh tarbiyalanuvchilarida kasb haqidagi dastlabki tasavvurlarni shakllantirish metodikasini innovatsion ekotizim sharoitida takomillashtirish ijtimoiy-pedagogik muammo sifatida.....	478
D. D. Zuparova, Uralova Fotima Baxtiyor qizi	
Geometriya fanida isbotlashga doir masalalarning o'quvchilarda divergent tafakkurni rivojlantirishdagi didaktik imkoniyatlari.....	483
Davletov Davronbek Egamberganovich	
An'anaviy xonandalikni o'qitishda zamonaviy pedagogik texnologiyalarni qo'llash.....	488
Fazliddinov Zokir Xusniddin o'g'li	
Maktabgacha tarbiya yoshidagi bolalarda agressiv xulq-atvor namayon bo'lishi	493
G'ayibova Nargiza Anorbayevna	
Methodology for Organizing Tutoring Activities in the Credit-Module System	497
Isabekov Shavkat Isabekovich	
Ta'lim boshqaruvida rahbarlarning kasbiy kompetensiyasini rivojlantirishning zamonaviy yondashuvlari	500
Islamova Dilfuza Dilshodovna	
O'zbek yuridik terminologiyasining boyishining ichki va tashqi manbalari.....	504
Ismoilova Sug'diyona Ashurovna	
Tarbiyasi og'ir o'smirlar orasida jismoniy faoliyat darajasi bilan akademik yutuqlar orasidagi bog'liqlikni takomillashtirish	508
Isoqov Nuriddin Halim o'g'li	
Bo'lajak chizmachilik o'qituvchilarining kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirish omillari.....	511
Jamilova Dilsuza To'lqin qizi	
Talaba qizlarning jismoniy faolligini oshirish yo'llari	515
Jumanova Iroda Shokirjon qizi	
Online marketingda emotsional manipulatsiya usullarining ta'siri	518
Nurmatov Nurhayot, Kimsanboyeva Komila Shermuxammadqizi	
O'yin faoliyati va integrativ mashg'ulotlar asosida tarbiyani tashkil etish metodikasi	522
Mamatova Farida Iminjanovna	
Oliy ta'lim tizimida inklyuziv ta'limning mazmuni va uning ijtimoiy-pedagogik zaruriyati	527
Mirsaidova Muborak	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining o'quv-bilish faoliyatini modellashtirishning didaktik imkoniyatlari va samaradorligi	532
Muxtarova Lobar Abdimannabovna, Shoymurodova Roziya Yusuf qizi	
Amfibialarning teri orqali nafas olishi: morfofiziologik asoslari va evolyutsion ahamiyati	536
Xaqberdiyeva Shoira Tursunaliyeva, Normurodova Farishta Begmurod qizi, Xolmurodova Dilrabo Panji qizi, Qo'ldoshova Ruxshona Navro'z qizi	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida o'yin texnologiyalari asosida bolalarda bilish jarayonining rivojlanishi ...	541
Norqulova Ma'mura Husniddin qizi	
Kasbiy ta'lim tashkilotlarida xalqaro ta'lim dasturlarini joriy qilishning ilmiy-amaliy ahamiyati.....	546
Nosirov Bunyodjon G'offorali o'g'li	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarining oila va jamoat tashkilotlari bilan hamkorligi.....	550
Qambarova Naziraxon Barxonovna	

An'anaviy oila sharoitida kelinlarda noadaptiv psixologik himoya mexanizmlarini kamaytirish bo'yicha psixokorreksion yondashuv	554
Qobilova Nasiba Ismatjon qizi	
Ona tili ta'limida kreativ yondashuv asosida o'quv jarayonini modellashtirishning pedagogik shart-sharoitlari	557
Qulmuminov O'rolboy Safar o'g'li, Jumayeva Hulkar Panji qizi	
Maktabgacha yoshdagi bolalarning jismoniy rivojlanish dinamikasi	562
Ravshanova Gulnoza Burxonovna, Turdiboyeva Umida Ravshan qizi, Norjigitova Rohila Abduvoid qizi	
Ingliz, o'zbek va rus tillari foydalanuvchilari uchun lug'atlar yaratishning lingvistik va amaliy asoslari	565
Raxmonova Sardora Muminjonovna	
Jismoniy tarbiya darslarini yangicha pedagogik texnologiyalar asosida tashkil etishning nazariy va amaliy asoslari	569
Ro'zmetov Rasul Tangirberganovich	
Sutemizuvchilarning kelib chiqishi va xilma-xilligi	573
Xaqberdiyeva Shoira Tursunaliyevna, Sattorova Sanobar Boboqul qizi, Salimova Shahrizoda Ikromjon qizi	
Raqamli muhitda voyaga etayotgan o'spirinlarda empatiya va ijtimoiy-emotsional rivojlanishning neyropedagogik xususiyatlari	578
Shamsiddinov G'iyosjon Husniddin o'g'li	
Bo'lajak muhandislarning amaliy ko'nikmalarini rivojlantirishda dasturlashtirilgan ta'lim vositalarining o'rni ...	583
Sharipova Nodira Ilxom qizi	
Digital Educational Technologies in Improving the Quality of Teaching: Methods and Practical Implementation	588
Tashpulatova Nafisa Bakhtiyarovna	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda ijtimoiy ishonchni rivojlantirishda inklyuziv usullardan foydalanish	591
To'laboyeva Irodaxon Maxammadali qizi	
SRDM modeli orqali boshlang'ich sinf o'quvchilarida STEAM kompetensiyalari va Computational Thinking ko'nikmalarini shakllantirish	595
Toshpulatova Niyoxon Shavkatjon qizi	
Umumta'lim maktablarida fan to'garaklari faoliyatini tashkil etishning pedagogik shartlari	600
Toshtemirova Dilnoza Abdug'ani qizi	
Development of an Integrated Learning Module Based on Digital Technologies in the Educational Process ...	604
Umirov Ilkhom Iskandar ugli	
Muskul-skelet tizimi nuqsonli o'quvchilarning nozologik guruhlariga differensial yondashuv asosida adaptiv sportga yo'naltirish	608
Uraimov Sanjar Ruzimatovich, Ubaydullayeva Dilnoza Muhammad qizi	
Boshlang'ich ta'limda alohida ehtiyojga ega bo'lgan o'quvchilarni o'qitishning bugungi holati va muammolari tahlili	612
Uroqova Yorqin qizi	
Inklyuziv ta'lim muhiti asosida boshlang'ich sinf o'quvchilarining texnologiya darslarida ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirish metodikasi	615
Xamidova Zarina Iskandar qizi	
Qushlar migratsiyasi va uning ekologik sabablari	619
Xaqberdiyeva Shoira Tursunaliyevna, Raximova Dilfuza Ilyos qizi, Saburova Sarvinoz Erkabay qizi	
Imkoniyati cheklangan bolalarni jismoniy tarbiya va sportga jalb etishning nazariy va amaliy asoslari	623
Xasanova Nilufar Raxmatovna	
Raqamli avlod tarbiyasida milliy qadriyatlar va ota-onalarning virtual-pedagogik madaniyati uyg'unligi	628
Xaydarova Xilola Raximberdiyevna	
Разработка алгоритмов для визуализации и анализа решения задач линейного программирования ..	631
Буронова Муниса Баходировна, Хакимов Дониёр Бахтиёр Угли	
Ta'lim tizimida moliyaviy boshqaruv tushunchasi va iqtisodiy mazmuni	637
Mannanova Maftuna Fazliddin qizi	
Koreya ta'lim tizimida kompetensiyaviy yondashuvning nazariy asoslari va uning pedagogik mohiyati	641
Adamatov Anvar Ablaqulovich	
Bo'lajak pedagoglarning raqamli didaktik kompetensiyasini rivojlantirish: muammo va yechimlar	645
Uskanov Kaxramon Xalikulovich	
Matematika fanini o'qitishda onlayn platformalardan foydalanish	648
Mirzayeva Shahlo, Yorqulova Mashhura, Boboqulova Durdona	

MAKTABGACHA TA'LIM TASHKILOTLARINING OILA VA JAMOAT TASHKILOTLARI BILAN HAMKORLIGI

Qambarova Naziraxon Barxonovna

Namangan viloyati pedagogik mahorat markazi
maktabgacha ta'limni muvofiqlashtirish bo'limi boshlig'i

Annotatsiya: Ushbu maqolada maktabgacha ta'lim tashkilotlarining oila va jamoat tashkilotlari bilan samarali hamkorlik qilish mexanizmlari yoritilgan. Shuningdek, xorijiy tajribalar, xususan, Reggio Emilia yondashuvi misolida hamkorlikning innovatsion shakllari tahlil qilingan.

Kalit so'zlar: maktabgacha ta'lim, oila, jamoat tashkilotlari, hamkorlik, Reggio Emilia, tarbiya, ijtimoiy sheriklik, innovatsiya.

Abstract: This article explores effective mechanisms of cooperation between preschool educational institutions, families, and community organizations. It also analyzes international experience, particularly the Reggio Emilia approach.

Key words: preschool education, family, public organizations, cooperation, Reggio Emilia, upbringing, social partnership, innovation.

Аннотация: В данной статье рассматриваются механизмы эффективного сотрудничества дошкольных образовательных организаций с семьёй и общественными институтами. Также анализируется международный опыт, в частности подход Реджио-Эмилия.

Ключевые слова: дошкольное образование, семья, общественные организации, сотрудничество, Реджио-Эмилия, воспитание, социальное партнерство, инновации.

KIRISH

Hozirgi kunda maktabgacha ta'lim tizimini rivojlantirishda oila va jamoat tashkilotlari bilan hamkorlikni mustahkamlash dolzarb masalalardan biri hisoblanadi. Bolaning har tomonlama rivojlanishi faqat ta'lim muassasasi doirasida emas, balki oila va jamiyat bilan uzviy bog'liq holda amalga oshiriladi. Insoniyat tarixining barcha davrlarida shaxs kamoloti va uning jamiyatda munosib o'rin egallashi masalasi eng murakkab va mas'uliyatli vazifa bo'lib kelgan. Zero, bola qalbi oppoq qog'ozga o'xshaydi – unga ilk bor nima yozilsa, kelajakda butun bir shaxsning qiyofasi shu yozuvlarga qarab shakllanadi. Bugungi shiddatli globallashuv va raqamli texnologiyalar asrida maktabgacha ta'lim tashkilotlari (MTT) shunchaki bolalarni vaqtincha saqlash maskani emas, balki mamlakatning strategik kelajagi poydevori qo'yiladigan muqaddas dargohga aylandi.

Biroq zamonaviy pedagogika shuni isbotlamoqdaki, hatto eng zamonaviy texnologiyalar bilan jihozlangan bog'cha ham oila tafti va ota-onaning bevosita ishtirokisiz mukammal tarbiyani bera olmaydi. Bola – bu uchta buyuk kuch: oila, ta'lim dargohi va jamiyat kesishgan nuqtadir. Agar ushbu uchlik o'rtasida mustahkam ko'priq o'rnatilmasa, tarbiya zanjiri uzilib qolishi, bolaning ichki dunyosida “tarbiyaviy bo'shliq” yuzaga kelishi muqarrar. Bugun biz “Maktabgacha ta'lim tashkiloti – oila – jamoatchilik” hamkorligini yangi sifat bosqichiga olib chiqish zaruriyati oldida turibmiz. Bu shunchaki rasmiyatchilik yoki hisobotlar uchun qilinadigan tadbirlar emas, balki har bir bolaning taqdiriga bo'lgan mas'uliyatdir.

Dunyoga mashhur Reggio Emilia yondashuvi asoschilari aytganidek, “Bola yuzta tilda so'zlaydi, ammo biz uning tilini tushunishimiz uchun ota-ona va pedagog bir tilda muloqot qilishi shart” [1]. Mazkur maqolada biz ota-onalarni ta'lim jarayonining passiv kuzatuvchisidan faol ishtirokchisiga aylantirish, jamoatchilikning tarbiyaviy salohiyatidan unumli foydalanish va bu boradagi xalqaro tajribalarning mohiyatini ochib berishni maqsad qildik. Bizning asosiy g'oyamiz – bog'cha va xonadon o'rtasidagi devorlarni ramziy ma'noda olib tashlash va bolaning rivojlanishi uchun yagona, xavfsiz hamda rivojlantiruvchi muhit yaratishdan iboratdir.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Reggio Emilia yondashuvida ota-onalar bilan hamkorlik bolaning har tomonlama rivojlanishini ta'minlovchi muhim pedagogik omil sifatida talqin etiladi. Ushbu yondashuvning nazariy asoslari Loris Malaguzzi tomonidan ishlab chiqilgan bo'lib, u bolani "yuz tilga ega shaxs" sifatida ta'riflaydi [6]. Mazkur qarashga ko'ra, bola o'z fikrini nafaqat nutq, balki rasm, harakat, o'yin va ijod orqali ham ifoda etadi. Shu sababli Reggio Emilia yondashuvida ota-onalar bolaning ushbu "tillarini" anglovchi va qo'llab-quvvatlovchi faol subyekt sifatida ishtirok etadi.

Carolyn Edwards, Lella Gandini va George Forman Reggio Emilia falsafasida pedagog, ota-ona va bolaning o'zaro hamkorligini ta'lim jarayonining markaziy komponenti sifatida izohlaydi [1]. Ularning fikricha, pedagogik hujjatlashtirish bolaning fikrlash jarayonini "ko'rinadigan" qiladi va ota-onalarni ta'lim jarayoniga yaqinlashtiradi. Aynan shu jihat "hujjatlashtirish devori" usulining ilmiy asosini tashkil etadi.

Kakana Katina va Aikaterini Gkloumpou tadqiqotida pedagogik hujjatlashtirish ota-ona va pedagog o'rtasidagi "ko'priki" sifatida baholanib, uning ota-onalarda ishonch, empatiya va daxldorlik hissini kuchaytirishi ta'kidlangan [2].

Alaçam tadqiqotida pedagogik hujjatlashtirish ota-onalarning bolalar faoliyatiga bo'lgan qiziqishini oshirishi, biroq ularni ko'proq passiv kuzatuvchi sifatida qoldirishi qayd etiladi [3].

Muallif ota-onalarni faqat axborot oluvchi emas, balki faol ishtirokchi sifatida jalb qilish zarurligini asoslaydi. Shu nuqtai nazardan, birgalikdagi loyihalar Reggio Emilia yondashuvida samarali psixologik vosita sifatida namoyon bo'ladi. Butvilas va Kolodziejski ota-onalarning ijodiy ishtiroki bolalarda ijobiy identifikatsiya, ijtimoiy moslashuv va emotsional barqarorlikni rivojlantirishini ilmiy asoslaydi [4].

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Rintakorpi va Reunamo tadqiqotlari pedagogik hujjatlashtirish bolalarning kundalik faoliyati, mustaqilligi va o'quv motivatsiyasiga bevosita ijobiy ta'sir ko'rsatishini tasdiqlaydi [5]. Bu esa hujjatlashtirishning nafaqat estetik, balki rivojlantiruvchi va diagnostik ahamiyatga ega ekanini ko'rsatadi. Urie Bronfenbrennning ekologik tizimlar nazariyasiga ko'ra, bola rivoji oila, ta'lim muhiti va jamiyat o'rtasidagi uzviy aloqalar orqali shakllanadi [9].

Shu bois Reggio Emilia yondashuvida ota-ona, pedagog va jamoat hamkorligi bolaning rivojlanishini ta'minlovchi strategik model sifatida namoyon bo'ladi. Adabiyotlar tahlili shuni ko'rsatadiki, mazkur yondashuv maktabgacha ta'lim sifatini oshirishda ilmiy va amaliy jihatdan samarali model hisoblanadi [1]. [2]. [4].

TAHLIL VA NATIJALAR

An'anaviy pedagogikada ota-ona ko'pincha "mijoz" yoki "nazoratchi" rovida ko'rilgan bo'lsa, zamonaviy yondashuvda ular "hamkor-pedagog" maqomiga ko'tariladi. Bu shuni anglatadiki, tarbiya jarayoni maktabgacha ta'lim tashkiloti darvozasi oldida to'xtab qolmaydi. Hamkorlikning asosiy mexanizmi ota-onalarning maktabgacha ta'lim tashkiloti ichki muhitiga integratsiyalashuvidir. Reggio Emilia yondashuvi: "Hamkorlik – bu tanlov emas, zaruriyat" [3-5].

Italiyaning Reggio Emilia tajribasi ota-onalar bilan ishlashda jahon standarti hisoblanadi. Ushbu yondashuvning o'zbek modeli uchun tatbiq etilishi mumkin bo'lgan jihatlari quyidagilar:

- Birgalikdagi boshqaruv:** Bu tizimda ota-onalar "Maslahat kengashlari" orqali bog'cha byudjeti, ovqatlanish ratsioni va hatto ta'lim yo'nalishlarini tanlashda ishtirok etadi.
- Hujjatlashtirish:** Pedagoglar bolaning har bir yutug'ini (rasm, loyiha, qiziqarli gaplari) devorlarga osib boradilar. Bu ota-onaga farzandining bog'chadagi hayotini "ko'rish" imkonini beradi va muloqot uchun real asos yaratadi.
- Uchinchi o'qituvchi:** Reggio Emilia falsafasida makon (muhit) – uchinchi o'qituvchi hisoblanadi. Ota-onalar ushbu muhitni boyitishda (tabiiy materiallar yig'ish, dizayn yaratish) bevosita qatnashadilar.

"Hamkorlik – bu tanlov emas, zaruriyat" tamoyili Reggio Emilia yondashuvining markaziy g'oyasi hisoblanadi. Bu shunchaki chiroyli shior emas, balki bolani dunyoga keltirgan va uni tarbiyalayotgan barcha tomonlarning "ijtimoiy shartnomasi"dir. Reggio Emilia yondashuvida bola "huquqlar egasi" deb tan olinadi. Agar bolaning sifatli ta'lim olish huquqi mavjud bo'lsa, demak, ota-onaning ham shu jarayonda faol ishtirok etish zarurati mavjud.

Maktabgacha ta'lim tashkilotiga kelganida bola o'z dunyosini ikki qismga ajratadi: uy va bog'cha. Agar bu ikki dunyo o'rtasida hamkorlik bo'lmasa, bolada kognitiv dissonans (ichki ziddiyat) yuzaga keladi. Reggio Emilia tizimida ota-onaning bog'chada hozir bo'lishi bolaga "Mening eng yaqin insonlarim bu yerga ishonadi, demak, men xavfsizman" degan psixologik signalni beradi. Pedagog ota-onaga "maslahat beruvchi" emas, balki ota-ona bilan birgalikda bolani "o'rganuvchi" tadqiqotchiga aylanadi.

1-jadval: Hamkorlikning psixologik darajalari (An'anaviy va Redjio)

Mezon	An'anaviy yondashuv (Eski model)	Redjio Emiliya (Zamonaviy model)	Psixologik natija
Muloqot yo'nalishi	Bir tomonlama (MTTdan ota-onaga)	Ko'p tomonlama (Dialog)	Ota-onada mas'uliyat hissi uyg'onadi.
Axborot mazmuni	Muammolar va kamchiliklar tahlili	Imkoniyatlar va yutuqlar hujjatlari	Ijobiy motivatsiya shakllanadi.
Ota-onaning roli	"Mehmon" yoki "Mablag' yetkazuvchi"	"Hammuallif" va "Sherik"	Bog'chaga nisbatan begonalashuv yo'qoladi.
Muhitga ta'sir	Tayyor muhitga moslashish	Muhitni birgalikda yaratish	Bola o'zini o'z uyidagidek his qiladi.

2-jadval: Jamoat tashkilotlari va Oila integratsiyasining samaradorlik ko'rsatkichlari

Hamkorlik subyekti	Hamkorlik shakli	Kutilayotgan ijtimoiy natija
Mahalla va nuroniylar	"Keksalar o'g'itlari" va milliy o'yinlar	Milliy identlik va qadriyatlarga hurmat.
Sog'liqni saqlash	"Sog'lom oila – sog'lom bola" treninglari	Gigiyenik ko'nikmalar va jismoniy rivojlanish.
Madaniyat markazlari	Teatr va san'at kunlari	Estetik did va kreativ fikrlashning o'sishi.

Reggio Emilia yondashuvida "zaruriyat" tamoyilini amalga oshirish va ota-onalar bilan hamkorlikning psixologik asoslari. Reggio Emilia yondashuvi maktabgacha ta'lim tizimida bolani markazga qo'yuvchi, uning ichki ehtiyojlari, qiziqishlari va tabiiy rivojlanish sur'atlarini hurmat qiluvchi zamonaviy pedagogik model hisoblanadi. Ushbu yondashuvda "zaruriyat" tamoyili alohida ahamiyat kasb etadi. Mazkur tamoyilga ko'ra, bola rivojlanishi uchun zarur bo'lgan barcha sharoitlar – emotsional xavfsizlik, ijtimoiy qo'llab-quvvatlash, ijodiy muhit va oilaviy ishtirok – uzviy tarzda ta'minlanishi lozim. Reggio Emilia yondashuvida aynan ota-ona, pedagog va jamiyatning hamkorligi bolaning to'laqonli rivojlanishida muhim omil sifatida qaraladi.

Mazkur yondashuvda bolaning ichki dunyosini tushunish, uning fikr va his-tuyg'ularini anglash uchun turli psixologik va pedagogik usullardan foydalaniladi. Shunday usullardan biri "Hujjatlashtirish devori", ya'ni pedagogik ko'zgu usulidir. Bu usulda bog'cha yo'laklari, guruh xonalari yoki maxsus stendlarda bolalarning loyiha faoliyati davomida tushirilgan suratlari, ularning aytgan fikrlari, kichik izohlari va ijodiy ishlari namoyish etiladi. Ushbu ko'rgazmali materiallar ota-onalarga bolaning faqat natijasini emas, balki fikrlash jarayoni, emotsional holati va qiziqishlarini ham ko'rish imkonini beradi. Natijada ota-onada farzandiga nisbatan psixologik empatiya kuchayadi. U bola dunyosiga chuqurroq kirib boradi, uning oddiy harakati ortida katta ma'no va rivojlanish jarayoni borligini anglay boshlaydi. Bu esa oilada bolaga nisbatan sabr, tushunish va hurmatni oshiradi.

Reggio Emilia yondashuvida ota-onalarni ta'lim jarayoniga jalb etishning yana bir samarali shakli bu birgalikdagi loyihalardir. Masalan, "Bizning shahar", "Mening oilam", "Tabiat mo'jizalari" kabi loyihalarda ota-onalar uy sharoitidan kerakli materiallar olib keladi, bolalar bilan birga maketlar tayyorlaydi, ijodiy ishlar bajaradi. Bu jarayon oddiy qo'l mehnati emas, balki chuqur psixologik ta'sirga ega bo'lgan ijtimoiy faoliyatdir. Bola ota-onasining o'z ishiga jalb bo'layotganini ko'rib, o'zini qadrlangan his qiladi.

Shu bilan birga, bola ota-onasining mahorati, bilim va tajribasini ko'rib, u bilan faxrlanadi. Psixologiyada bu holat identifikatsiya jarayoni deb yuritiladi. Ya'ni bola ota-onasini namuna sifatida qabul qiladi va o'z shaxsiy rivojlanishida unga ergashadi. Bu esa bolada ijobiy o'zini anglash, ishonch va ijtimoiy faollikni shakllantiradi. Reggio Emilia yondashuvida ota-onalar bilan muloqot oddiy yig'ilish yoki majlis shaklida emas, balki reflektiv suhbat tarzida tashkil etiladi. Bunday uchrashuvlar "Parent-Teacher Reflection", ya'ni ota-ona va pedagogning birgalikdagi tahliliy muloqoti deb yuritiladi.

Ushbu suhbatlarning asosiy maqsadi boladagi yangi qiziqishlar, emotsional o'zgarishlar va rivojlanish dinamikasini birgalikda muhokama qilishdir. Masalan, "Bugun bolalarda qanday yangi qiziqish kuzatildi?", "Qaysi faoliyat bolalarda ko'proq mustaqillik uyg'otdi?", "Bola nimaga ko'proq qiziqmoqda?" kabi savollar asosida fikr almashiladi. Bunday muloqot ota-onani oddiy kuzatuvchidan faol ishtirokchiga aylantiradi. Shu bilan birga, pedagog va ota-ona o'rtasida ishonchli psixologik aloqa shakllanadi.

Xalqaro tajribalar shuni ko'rsatadiki, ota-onalar bilan samarali hamkorlik har bir davlatda milliy qadriyat va ijtimoiy muhit asosida shakllanadi. Masalan, Japanda "Kizuna", ya'ni bog'liqlik tamoyili asosida ota-ona va tarbiyachi o'rtasida "Renrakucho" deb ataluvchi aloqa daftari yuritiladi. Ushbu daftarda bolaning nafaqat ta'limdagi faoliyati, balki uning kayfiyati, uyqusi, ishtahasi, his-tuyg'ulari haqida ham kundalik qaydlar yozib boriladi. Bu usul ota-ona va pedagog o'rtasida yuqori darajadagi ishonch va doimiy muloqotni ta'minlaydi. Natijada bola rivojlanishi yaxlit va uzluksiz kuzatib boriladi.

United Statesdagi Head Start dasturida esa ota-onalarni maktabgacha ta'lim muassasasi faoliyatiga bevosita jalb qilishga katta e'tibor qaratiladi. Ota-onalar ko'ngilli sifatida bog'cha hayotida ishtirok etadi, mashg'ulotlarga yordam beradi, bolalar faoliyatini kuzatadi. Bu ota-onaga bolaning ijtimoiy muhitdagi xulq-atvori, tengdoshlari bilan munosabati va mustaqillik darajasini bevosita ko'rish imkonini beradi. Natijada ota-ona farzandining ijtimoiy rivojlanishini chuqurroq tushunadi va unga mos tarbiyaviy yondashuvni tanlaydi.

Scandinavia mamlakatlarida esa "Oila – bog'cha – jamoat" modeli keng rivojlangan. Ushbu modelda bola tarbiyasi faqat oila yoki bog'cha zimmasida emas, balki butun jamoatning umumiy mas'uliyati sifatida qaraladi. Ekologik markazlar, sport klublari, madaniy uyushmalar va ijtimoiy tashkilotlar bog'cha bilan hamkorlikda bolalar uchun bepul to'garaklar va tabiatga yo'naltirilgan loyihalar tashkil etadi. Bu esa bolada jamoaviylik, tabiatga mehr va ijtimoiy moslashuvni rivojlantiradi. O'zbekistonda ham maktabgacha ta'lim tizimida ota-onalar va jamoat bilan hamkorlikning yangi, innovatsion shakllari joriy etilmoqda.

Bugungi kunda mahalla, "Oila va xotin-qizlar" qo'mitasi, Nuroniylar kengashi kabi ijtimoiy institutlar maktabgacha ta'lim tashkilotlari bilan hamkorlikni kuchaytirmoqda. Ayniqsa, "Kattalar maktabi" modeli doirasida mahalla faollari, psixologlar va yoshlar yetakchilari ishtirokida ijtimoiy himoyaga muhtoj yoki tarbiyaviy xavf guruhidagi oilalar bilan individual ishlash yo'lga qo'yilmoqda. Bu model oiladagi muammolarni erta aniqlash va ularni bartaraf etishda samarali vosita bo'lib xizmat qilmoqda.

XULOSA

Maktabgacha ta'lim tashkilotlarining oila va jamoat tashkilotlari bilan hamkorligini o'rganish shuni ko'rsatadiki, zamonaviy ta'lim tizimida muvaffaqiyatga erishishning yagona yo'li – bu subyektlar o'rtasidagi yopiq muloqotdan ochiq ijtimoiy sheriklikka o'tishdir. Xalqaro tajriba, xususan, Reggio Emilia yondashuvi tahlili shuni isbotladiki, hamkorlik shunchaki yordamchi vosita emas, balki ta'lim sifatini belgilovchi fundamental poydevordir.

Pedagogik transformatsiya: Zamonaviy pedagog endi nafaqat bolaga ta'lim beruvchi, balki oila bilan professional muloqot o'rnatuvchi "fasilitator" (yo'naltiruvchi) rolini bajarishi shart. Reggio Emilia tajribasidagi "hujjatlashtirish" (bolaning o'sishini ko'rgazmali tahlil qilish) usuli ota-onalar ishonchini qozonishning eng samarali yo'lidir. Ijtimoiy sheriklikning samarasi: Maktabgacha ta'lim tashkilotining jamoat tashkilotlari (mahalla, maktab, madaniyat markazlari) bilan aloqasi bolaning "ijtimoiy laboratoriyasi" hisoblanadi. Bu hamkorlik bolada milliy o'zlikni anglash va jamoaga moslashish ko'nikmalarini erta shakllantiradi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. "Ilk qadam" davlat o'quv dasturi (takomillashtirilgan uchinchi nashr). – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha ta'lim vazirligi. – Toshkent, 2025-yil.
2. Carolyn Edwards, Lella Gandini, and George Forman. *The Hundred Languages of Children: The Reggio Emilia Experience in Transformation*, 3rd ed. – Santa Barbara, CA, USA: Praeger, 2012.
3. D. M. Kakana and A. Gkloumpou. "Pedagogical documentation as a 'bridge' between parents and the early childhood curriculum," *Social Sciences*, vol. 14, no. 1, p. 7, Dec. 2024, doi: 10.3390/socsci14010007.
4. N. Alaçam. "The role of pedagogical documentation in child and parent participation: An investigation of educator and parent perspectives in a Reggio Emilia-inspired preschool," *European Early Childhood Education Research Journal*, pp. 1-18, May 2025, doi: 10.1080/1350293X.2025.2508319.
5. T. Butvilas and M. Kołodziejski. "Creativity and parental involvement in early childhood education in the Reggio Emilia approach and philosophy," *Edukacja Elementarna w Teorii i Praktyce*, vol. 16, no. 3(61), pp. 103-112, 2021, doi: 10.35765/eetp.2021.1661.07.
6. K. Rintakorpi and J. Reunamo. "Pedagogical documentation and its relation to everyday activities in early years," *Early Child Development and Care*, vol. 186, no. 10, pp. 1611-1622, 2016.

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
 - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
 - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
 - 13.00.03 Maxsus pedagogika
 - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
 - 13.00.07 Ta'limda menejment
 - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
 - 07.00.00 Tarix fanlari
 - 19.00.00 Psixologiya fanlari
 - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
 - 02.00.00 Kimyo fanlari
 - 03.00.00 Biologiya fanlari
 - 09.00.00 Falsafa fanlari
 - 10.00.00 Filologiya fanlari
 - 11.00.00 Geografiya fanlari

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2026. №5(2)

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzirimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.